

SENTIMENTAL JOURNEY

DOBRO MI DOŠEL PRIJATEL VIKI GLOVACKI

Boris Szüts, Zagreb

(Muzej Grada Zagreba
Autorica izložbe i kataloga – Vesna Leiner
Lipanj - kolovoz 2006.)

Zgb., 21. IX. 67.

... Vi znate dragi Viki, da sam o Vama imao uvijek veliko mišljenje i sad bi htio ovom prilikom konstatirati, da ste Vi poslije Vaclava Antona i Arnoša Grunda prvi komičar na hrv. sceni koji se s ovom dvojicom može mjeriti po talentu, espriju i ličnom notom, t.j. šarmom.

... Ja sam uvijek stajao na stanovištu da je Vama mjesto na sceni hrv. kazališta, da naslijedite ostavštinu Augusta Cilića.

Da nije došlo do toga, šteta je zbog Vas – a još veća za hrv. scenu.

Da ne spominjem druge mogućnosti. Kakav bi Vi bili idealan interpretator stare kajkavske literature!

.... Dragi Viki, još jednom hvala i srdačno Vas pozdravlja Vaš poštovalac i prijatelj Viktor Bek.¹

(Iz kataloga)

¹ Viktor Bek (Beč, 1888. – Zagreb, 1974.) – dramski glumac, redatelj i prevoditelj.

STARI KANDELABER

Muzej Grada Zagreba

Ispred lifta, nakon dobrih tridesetak godina, slučajni susret s gosponom Leom, susjedom iz mladih dana, bivšim vlasnikom poznatog krojačkog salona, nogometašem, esperantistom i bonvivanom, a danas devedesetgodišnjakom, u još vidljivo dobroj kondiciji.

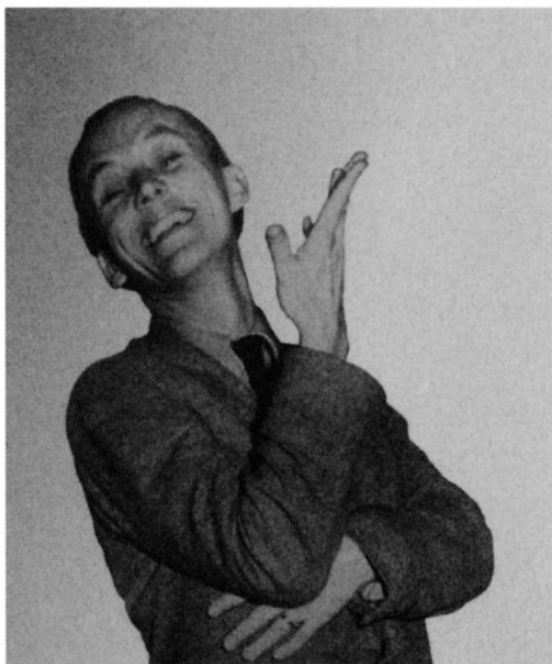
Odijelo "Prince De Galles", džepić iz kojega diskretno viri rupčić s izvezenim monogramom, zašiljeni engleski kolonijalni brk, a u pomalo drhtavoj ruci, izrezbarena srebrna ručka "špacirštoka".

Jedina disonanca – tenisice "Adidas"!

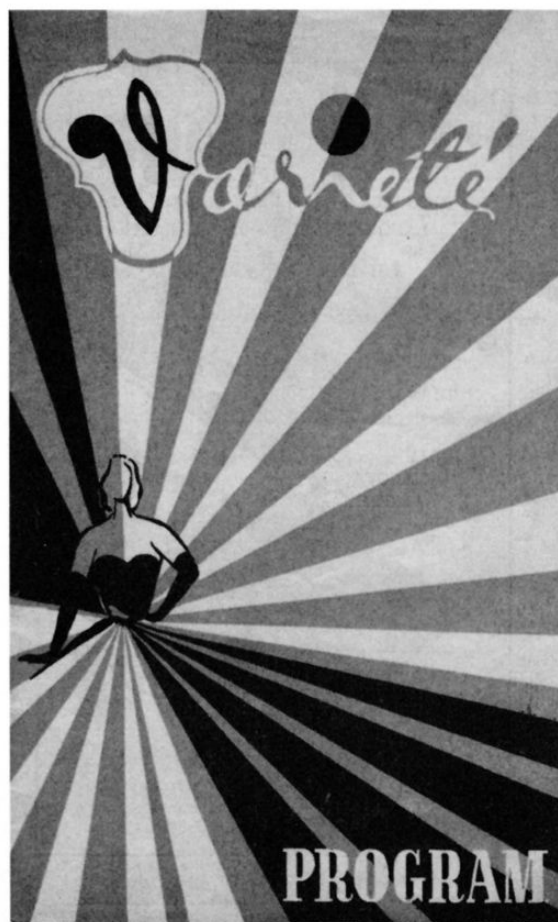
- Bok, dečec (a kako bi, nego tako, devedesetgodišnjak pozdravio sedamdesetgodišnjaka). Da mi se nisi javil, ne bi te prepoznal.

Vidim, gledaš tenisice. Je, tu se nažalost niš nemre, kad noge boliju. Da samo znaš koliko su me put na terenu zblesirali – rekao je nervozno gospon Leo,

Naslovnica programa Varietéa za lipanj 1956.

*Viki Glovacki - s naslovnice kataloga izložbe
"Dobro mi došiel prijatel ..."*

spazivši da sam previše napadno obratio pozornost na bjelodani nesklad njegovog savršenstva.

- A ti si se opasno zdebljao i zapustio – nastavio je osvetnički stari arbiter elegantiarum, i krenuo mladenačkim koracima do figure Vikija Glovackog u naravnoj veličini, kod ulaza u izložbeni prostor.

- Servus, dragi moj prijatel – poklonio se gospon Leo fotografiji. - Mogu ti samo reći, da nisi naredio ništa drugo, nekaj si godinama briljirao u "Varietéu" i otpeval "Stari fijaker", bilo bi i to čisto dostojno za jedan umjetnički kredito – izdeklamirao je teatralno, a onda se obratio mojoj malenkosti.

- No tak, a sad me, dečec, lepo pusti da si u miru pogledam kak su sve to muzealci skemijali, pa ak hoćeš, vidimo se posle tu u foajeju, kad moremo skup otiti po Dugoj ulici na čašu crne pive kod "Pinte", i usput se prisjetiti starih cajtih i "Varietéa".

A kaj misliš, koliko je već let prošlo od onda? –

- Samo pedeset, gospon Leo, pedeset i nekaj više – ispalio sam kao iz topa, zahvaljujući prelistanim Varietéovim programima, prije odlaska na izložbu.

- Kaj veliš, pedeset? Ko bi si mislio. A meni se čini da je bilo jučer - rekao je devedesetgodišnji mladić i uputio se dostojanstveno u svijet Vikija Glovackog.

DASKE KOJE ZATVOR ZNAČE

Nakon oslobođenja, tisućudevetstočetdesetpete, Viki Glovacki osuđen je na sedam godina zatvora s prinudnim radom, zbog organiziranja unutrašnjeg otpora, širenja alarmantnih, neistinitih i tendencioznih glasina, da bi poslije odrobijanih pet godina i šest mjeseci dočeka pomilovanje, jer su postojale vrlo jake činjenice o njegovom pomaganju NOP-a.

Svo vrijeme na robiji, s garniturom vrhunskih umjetnika organizirao je uz kuluk glazbeno-scenske priredbe, i tako u tom pagliaccievskom ozračju konačno doživio oslobođenje od oslobođenja.

I što reći, no da su kod Vikija Glovackog i najokrutnije istine mogle postati – dobar vic!

"BOLJE PLESAT BOOGIE-WOOGIE, NEGO KRAMPATI NA PRUGI"

Došla je i prošla tisućudevetstočetdesetiosma.

S Trga Republike otplazila je zmijolika pletenica kozaračkog kola.

Umire stari Nazor, a s njim i neke ljubavi, opjevane poetički: "Uz Tita i Staljina, dva junačka sina...". Gasi se Crveni oktobar i nikoga više ne zanima "Kako se kalio

čelik”, pa i cjelokupna sovjetska filmska produkcija iz kinematografa otplovljava s “Krstaricom Potemkin” u arhive Kinoteke.

I kako zamiru akordi koračnice “Budi se istok i zapad....” s revolucionarnom parolom da “Koraci tutnje u napad...”, tako s tog istog prozvanog Zapada počinju pristizati razna poticanja i zbivanja, nespojiva s poznatim tekovinama.

Uz jerihonsko trumpanje Harryja Jamesa na filmu (“Mladić s trubom”, “Revija na vodi”), pa Dizzyja Gillespiea i Louisa Armstronga u zbilji, ulicama jure prve Vespe (“Praznik u Rimu”), piju se tko zna kojim kanalima pristigla dugo priželjkivana pića, kao ono boje joda u ženskastim bocama (“...Fuj, kaj je to nekakva medicina?”), ili pak razvikani malcasti škotski destilati (“...Meni to smrdi na stenice!”), a marke nekih artikala poput Lewija Straussa, Lacoste, Camela ili Luckyja Strikea, postaju statusni simboli. Orson Welles snima usred Zagreba “Proces” s Anthony Perkinsom, u Operi nastupaju George London i Mario del Monaco, Théâtre Nationale Populaire dovodi planetarno popularnog Gerarda Philipea, a Stratfordski teatar Laurencea Oliviera i božanstvenu Scarlett O’ Hara - Vivien Leigh, koja nakon predstave “Titusa Andronicusa” provodi noć u Ritzbaru, oslikanom apstraktnim freskama Ede Murtića, u društvu športaša, filmaša i kolege glumca Vikija Glovackog.

Tih godina bivše kino “Apolo”, a onda “Udarnik”, postaje dekretom - “Varieté”.

*Viki Glovacki u društvu
filmske dive Vivien Leigh
(iz Kataloga)*

“DOBRO DOŠLI U VARIETÉ, KOJI IMA SVOJ RENOME”

V.G.

Prvog lipnja tisućudevetstopedesetprve Viki Glovacki zapošljava se u “Varietú”.

U desetak godina nastupa kao konferansje, pjevač, komičar i parodist, a uz to piše stotine skečeva, parodija i glazbenih revija.

Bio je čarobnjak scene.

Kada bi iz mraka krenuo prema osvjetljenom mikrofonu na sredini pozornice i svojim prepoznatljivim glasom izbacio nekoliko briljantnih improvizacija, publika je bila osvojena.

Nikada poslije nitko nije uspio na tako jedinstven način ostvariti scensku čaroliju.

LIMELIGHT PO ZAGREBAČKI

U “Varietú” su se svakodnevno održavale dvije predstave, i to jedna popodnevna u osamnaest, a druga večernja u dvadeset sati.

Mi, do jučer pravovjerni omladinci, pušteni s lanca iz sivila poslijeratne stvarnosti, začarani skromnim dostupnim utjecajima dekadentnog Zapada kao što su nauljene kokotice, usko krojene hlače (dvadesetjedan centimetar) i cipele debelih potplata, hrlili smo svakog prvog u mjesecu na prvu predstavu internacionalnog programa, ne bi li uz mrežaste čarape i čedno dekoltirane trikoe plesačica uočili i obogatili s kakvom pojedinošću siromašni fundus naših pubertetskih snova i fantazija.

Po izlasku iz “Varietá” obavezno sam na ulazu za večernju premijeru viđao gospona Lea s gospođom Melitom (kasnije prozvanom Merlinka), zanosnom plavušom oksidirane kose, čije su šampanjske noge na visokim petama i čarape s natom, te raznobojne haljine i kostimi, bili prava revolucija u sveprisutnoj uniformiranosti socijalističke modne estetike.

Gospon Leo nije sigurno dolazio na predstave iz naših niskih pobuda, jer on je sve to već vidio onih prošlih vremena, no mi mlađahni, razulareni pohotnici čekali smo s nadom da nam “Varieté” ponudi neka prava uzbuđenja, a ona su pristigla tek nekoliko godina kasnije, nastupom ostarjele francuske striptizete “Miss Shocking”, koja nam je raskošno otkrila svoje draži.

APŠID KOD "PINTE"

Vrućeg ljetnog dana, u hladovini lokala, sjedeći uz pivu u kutu ("nikom na putu" – kako je rekao gospon Leo), slušam njegov autoritativni monolog, potaknut mojim pitanjem o prijateljstvu s Vikijem Glovackim.

- Znaš, dečec, s čovekom kakav je bil Viki, svi su šteli biti prijateli i ne zove se izložba zabadav "Dobro mi došel prijatelj" po tekstu kaj ga je napisal. Ali si nekaj dobro zapamti: karizma umetnika bilo koje fele meri se brojem onih koji si prisvajaju, kupuju ili lažeju o prijateljstvu s dotičnom osobom. A ja sam se s Vikijem znal još iz "Orlovskog društva", kad smo bili deca, kaj je čist nekaj drugo. No, sad to i onak nije važno. Važno je reći, da izložba posvećena ovom velikom čoveku ima sve attribute jedne svetske produkcije, pa bi se štel pismeno zahvaliti svima koji su je složili skup, i to na isto tak svetski način – na esperantu.

- Znete, gospon Leo, svaka čast esperantu, ali bi morti bilo ipak bolje da to napišete na engleskom, kojega danas svi razmeju – usudio sam se primijetiti.

- Da, morti imaš praf. I v birtiji ga zna svaka šankerica, ali ja moram priznati da se š njim baš nisam našel, kak verovatno ni ti, kad su te posle rata v školi šopali samo s ruskim. No, bumo mi to ipak rajše napisali na, kak se ono veli, hrvatskom standardu, kojega ja i onak ne razmem, pa zato evo ti filfeder i zmisli nekaj kratko i lepo – zapovijedio je stari tvrdoglavi kajkavac, a onda ispratio pogledom neuništivog sladokusca tri ljepotice na odlasku iz lokala.

- Pogleč, prosim te, ove lepe frajljice štrkljice s golim pupkima. Ne bi čovek veroval da ono kaj nekad nismo mogli videti ni u "Varietéu", danas špancira po gradu. Je, došla su neka druga vremena, i skoro bi rekel da sva ta naša sečanja više nemaju nikakvog smisla, pa zato, dečec, bok. Morti se vidimo za deset – petnaest let opet na nekakvoj izložbi. Ak buš još živ. -

I gospon Leo uzeo je svoje "Pelikan" nalivpero, čvrsto mi stisnuo ruku i kroz mračni pasaž iz dvorišta odšetao na ulicu prepunu ljudi i podnevnog sunca.

Ne znam hoće li doista moj stari poštovani prijatelj poslati kakvu bombastičnu poruku u svom stilu "Urbi et Orbi", pa zato to činim ja na ovaj skroman način:

Hvala, i sto puta hvala. Priredili ste nam jedno divno i nezaboravno sentimentalno putovanje.